

El primer
latínlover
de la **pantalla**

UNA DOTZENA DE FILMS RODATS EN CINC ANYS,
DUES DONES I UNA MORT PREMATURA ENVOLTADA DE MORBOSES
ESPECULACIONS. AMB AQUESTS ELEMENTS, A MÉS D'UNA
EXTRAORDINÀRIA CAPACITAT DE SEDUCCIÓ,
Rodolfo Valentino VA CONSTRUIR UN MITE ENCARA VIGENT.
EL 16 D'AGOST ES COMPLIEN SETANTA-CINC ANYS DEL SEU TRASPÀS.

Valentino és una icona, un personatge fet a la mida del somni americà

Pocs actors com Rodolfo Valentino han interpretat amb tanta perfecció el guió que marca la pauta dels grans mites. En la realitat, va materialitzar el somni de l'immigrant que arriba d'Europa amb les mans a la butxaca per triomfar a la terra de la gran promesa nord-americana. En la pantalla, en només cinc anys i una dotzena de films va fer-se un lloc a l'Olimp de Hollywood, va forjar un estereotip, el *latin lover*, que encara segueix vigent en l'actualitat per després desaparèixer sense deixar cap altre rastre que no sigui la seva llegenda. Una llegenda que, a la vegada, inclou la seva ambigüitat sexual i una capacitat de seducció que, després de la seva mort, va arribar a provocar escenes d'histeria i fins i tot algun suïcidi. Sobre l'atracció que despertava entre les seves admiradores, ell mateix va reconèixer: "No és a mi, a qui elles estimen, sinó al meu personatge d'etern amant. Jo només proporciono teles en blanc perquè les dones hi plasmin els seus somnis."

Prematurament desaparegut abans que el cinema comencés a parlar, Rodolfo Valentino ha deixat una filmografia exclusivament integrada per pel·lícules mudes que, a diferència d'altres ídols de la pantalla que van ultrapassar la frontera del sonor, només es poden veure en filmoteques. Per damunt d'aquestes ombres hi ha, tanmateix, el mite que les engloba i les sublima per fer emergir la figura de l'incombustible amant exòtic indistintament vestit de gautxo argentí, de torero espanyol o de caid àrab. Setanta-cinc anys després del seu traspàs, Valentino no és un actor, és una icona encara més inaprensible que Marilyn Monroe serigrafada per Andy Warhol, un personatge que sembla fet a la mida per il·lustrar el somni americà.

D'Itàlia a Brooklyn. Rodolfo Alfonso Raffaele Pietro Filiberto Guglielmi va néixer a la localitat italiana de Castellaneta di Taranto el 6 de maig del 1895. La seva mare era filla d'un metge parisenc i el seu pare era un veterinari de la cavalleria italiana. Després d'intentar ingressar a l'acadèmia naval, va optar per estudiar agronomia. Emigrat als Estats Units el 1913, va fer valer aquesta experiència professional per dissenyar els jardins italians de la mansió d'un milionari de Long Island i, si bé aquest contacte amb el luxe va ser efímer, mai més no el va oblidar.

Després d'exercir diversos oficis, va tornar a entrar en contacte amb l'alta societat quan una amiga li va aconsellar que explotés el seu físic atractiu i la innata habilitat que tenia per a la dansa, cosa que podia fer com a parella de ball de velles dames avorrides en prestigiosos salons de te de Nova York. Bonni Glass, una ballarina professional, també es va fixar en ell i junts van debutar en diversos teatres de la cadena Keith. Poc després, però, va canviar de parella artística. Com a conseqüència d'un escàndol que li va comportar problemes amb la justícia, va aprofitar l'oferta del seu amic Norman Kerry per unir-se a una companyia d'opereta que el conduí primer a San Francisco i finalment a Los Angeles. Quatre anys després de desembarcar a Nova York, l'humil jardiner italià arribava a la costa oest en el precís moment que Hollywood es consolidava com la Meca del cinema.

Durant els següents tres anys, Rodolfo Valentino —aquest era el nom artístic amb què el va batejar el realitzador Emmett J. Flynn en oferir-li el primer paper a la pantalla— va alternar petites intervencions cinematogràfiques amb actuacions com a ballarí en diversos locals nocturns i teatres de Los Angeles. Malgrat la modèstia d'aquests primers treballs artístics, l'actor no era un personatge que passés desapercebut per a la incipient colònia de Hollywood. La seva conversa resultava agradable, els seus orígens italians li van proporcionar un lloc com a "assessor militar" en un film produït per la Universal i també va actuar en altres pel·lícules dirigides per alguns dels realitzadors més presti-

giosos del moment: Robert Z. Leonard, Thomas H. Ince i, fins i tot, David W. Griffith.

A poc a poc, Rodolfo Valentino es va fer un nom, el qual va esclatar definitivament quan Rex Ingram li va oferir el paper protagonista de *Los cuatro jinetes del Apocalipsis*, adaptació a la pantalla de la cèlebre novel·la del valencià Vicent Blasco i Ibáñez. Els seus drets havien estat adquirits per la guionista June Mathis i ella mateixa –casada amb un director de fotografia italià– va ser la que va aconsellar als caps de l'estudi el nom de Valentino per encarnar el protagonista d'aquest melodrama antimilitarista, que narra la tragèdia de dos cosins que moren al mateix camp de batalla, l'un amb uniforme francès i l'altre, alemany.

Ingram es mostrava reticent a contractar aquest actor que “s'untava els cabells amb massa vaselina i ensenyava excessivament les dents”, però finalment va acceptar el repte, i després d'un rodatge certament difícil, el resultat va ser plenament satisfactori. Havia nascut una estrella que, poc després, es va confirmar amb *Uncharted Sea*. El fet que la seva companya de repartiment en aquest film fos Alice Lake, una de les grans actrius de la casa, demostra fins a quin punt la productora estava disposada a apostar per aquest diamant en brut.

El seu següent gran èxit va ser una versió de *La dama de les camèlies* produïda per Alla Nazimova –que també hi interpretava un paper secundari– i Natacha Rambova, futura esposa de Valentino. Prèviament, però, es va veure obligat a protagonitzar *The conquering power* al costat de vells coneguts que havien forjat les seves primeres passes: el director era Rex Ingram, June Mathis havia escrit aquesta adaptació del llibre *Eugénie Grandet* d'Honoré de Balzac i la protagonista era Alice Terry, una antiga ballarina que ja havia actuat amb Valentino abans d'irrompre a Hollywood.

L'esclau de la Paramount. Tots aquests films van ser produïts per la Metro, però una oferta de Jesse Lasky va fer que Valentino rodés la seva pel·lícula següent per a la Paramount. El seu salari augmentà de 400 a 500 dòlars per

setmana, però l'èxit de *The sheik* va ser espectacular i les recaptacions a taquilla van arribar a xifres milionàries. Tant *Moran of the lady Letty* com *Beyond the rocks*, els seus següents films per a la Paramount, van passar sense pena ni glòria. Caldria esperar que Valentino es vestís de torero per interpretar *Sangre y arena* –adaptació d'una altra novel·la de Blasco i Ibáñez– o de príncep hindú a *The young Rajah* per recuperar la imatge exòtica que el públic, especialment femení, n'esperava. Llavors ja cobrava 1.000 dòlars per setmana, però la seva insatisfacció augmentava perquè la trajectòria l'havia ràpidament encasellat en un mateix arquetip repetit fins a la sacietat.

Mentre esperava que es complís el període legal que li permetés consolidar matrimoni amb Natacha Rambova, Valentino va trencar el seu compromís professional amb la Paramount, i la productora li va impedir actuar en cap altre film fins que no expirés el contracte vigent. A canvi, el *latin lover* va acceptar 7.000 dòlars setmanals, oferts per la societat Minerva, per promocionar una crema de bellesa mentre ballava el tango amb una espectadora escollida entre el públic de cada representació celebrada en diversos locals dels Estats Units, sempre que no fossin teatres o *music hall* per evitar problemes jurídics amb la Paramount.

Malgrat aquestes condicions draconianes, la gira va ser triomfal, fins al punt que –davant la impossibilitat de tornar-se a col·locar davant les càmeres–, Valentino va decidir estendre-la per Europa. Acompanyat per Natacha Rambova i filmat pel seu agent, Robert Florey, amb l'objectiu de fer-ne un documental, l'actor va fer una primera escala a Londres. Després va anar a París amb la imminent intenció de visitar els pares de la seva esposa, que residien a Saint Jean-les-Pins, i finalment a Itàlia, el seu país d'origen.

Mentre negociava de recuperar la seva llibertat de les urpes de la Paramount, la solució va passar per J. D. Williams, un productor independitzat de First National que va contractar Valentino a canvi de rodar tres films per a la seva antiga productora, si bé amb plena llibertat

d'elecció dels guions i un salari que va augmentar fins als 7.500 dòlars per setmana. Nou mesos després del seu últim film, l'agost del 1924 l'actor es va tornar a situar davant les càmeres, aquesta vegada per interpretar *Monsieur Beaucaire*, adaptació d'una melodramàtica novel·la d'època de Booth Tarkington. Gràcies al nou contracte, Natacha Rambova va augmentar el seu protagonisme en el plató. Suggeria vestuaris i decorats, donava consells al realitzador i als altres actors amb l'objectiu de preservar el protagonisme de Valentino, però malgrat aquestes interferències, els seus següents films —*A sainted devil*, *The eagle* i *Cobra*— van passar sense pena ni glòria.

Malgrat les seves reticències de repetir un i altre cop els mateixos papers, l'actor d'origen italià es va veure obligat a enfundar-se un altre cop la túnica per interpretar *The son of the sheik*, seqüela de la d'E. M. Hull amb un guió escrit per la prestigiosa Frances Marion. Valentino hi interpretava dos papers, el del pare i el del fill, i el realitzador George Fitzmaurice, malgrat la seva amistat amb la parella, també va vetar l'entrada de la incordiant Rambova al plató.

Aquest incident va desencadenar el divorci de Valentino. Tot i que va adquirir una luxosa mansió a Beverly Hills com a signe de reconciliació, l'ambiciosa esposa ja no va tornar al costat de l'actor. Ell, en canvi, va iniciar un apassionat idil·li amb Pola Negri, l'actriu alemanya que havia interpretat *Madame Du Barry* a les ordres d'Ernest Lubitsch: la prem-

sa en va fer tema de portada, però l'aventura va ser efímera.

Una mort a l'altura del mite. Valentino es trobava a Nova York el 16 d'agost del 1926 quan va patir uns violents dolors abdominals. Traslladat d'urgència a l'hospital, va ser diagnosticat d'apendicitis aguda. Va ser sotmès a dues intervencions quirúrgiques, però el procés es va complicar amb una peritonitis i una doble pleuritis. Sis dies després va entrar en coma i, tot i que encara es confiava en un medicament miraculós, però que mai va arribar de Detroit perquè l'avió que el transportava va ser aturat per la boira, l'actor va morir deu minuts després del migdia del 23 d'agost. Tenia trenta-un anys i, poc abans de morir, va exclamar: "No sóc res més que un camperol despistat... Tot ha estat un error." Ningú no el va creure.

Malgrat aquesta versió oficial, s'ha especulat que la prematura mort de Valentino va ser provocada per la venjança amb arsènic perpetrada per una coneguda dama de l'alta societat de Nova York, a la qual l'actor degué deixar després d'un breu idil·li amb ella. També hi ha una altra versió dels fets, segons la qual un marit ofès que li va disparar un tret al ventre, o, fins i tot, una altra que es basa en les conseqüències letals de la sífilis.

En qualsevol cas, la desaparició del mite va causar un gran impacte social. Un mes abans, un article d'opinió publicat al prestigiós *Chicago Tribune* havia acusat Valentino d'una evident homosexualitat. L'actor va reaccionar violenta-

ment i, fos quina fos la seva identitat sexual, nombroses escenes d'histèria van succeir la seva mort, sense distinció de raça ni sexe.

A Londres, una noia va ingerir verí mentre contemplava un autògraf de Valentino; a París, el cadàver de l'ascensorista d'un hotel va aparèixer cobert per un macabre llençol de fotos del seu ídol i, a Nova York, dues dones van intentar suïcidar-se davant l'hospital on havia estat ingressat. Pels carrers de Manhattan, més de cent mil persones acompanyaren les seves despulles custodiades per joves vestits amb la camisa negra feixista. Jane Acker, la primera esposa, va fer acte de presència per oblidar el mal tràngol de la nit de nuvis, però la reina de la festa va ser Pola Negri. Vestida amb l'uniforme complet de vídua, es va plantar davant el taüt i es va desmaiar espectacularment, davant les càmeres que immortalitzaren l'esdeveniment.

Traslladat de costa a costa, el cadàver va ser enterrat al Memorial Park de Hollywood. Allí reposa eternament al costat d'altres mites de la pantalla, però Valentino és l'únic astre que, durant molts anys, va rebre la visita d'una misteriosa dama de negre que dipositava flors damunt la seva tomba el dia de l'aniversari de la mort. A la ràdio, ara fa setanta-cinc anys, Rudy Vallée cantava: "Des d'aquesta nit llueix una nova estrella al firmament: Rudy Valentino."

Una herència a subhasta. La sobtada mort de Valentino va desencadenar

Valentino i Alice Lake a *Los cuatro jinetes del Apocalipsis*, de Rex Ingram, adaptació de l'obra de Blasco i Ibáñez.

Una famosa escena de *Blood and Sand*, un títol explícit (sang i arena) per a un film en què l'actor interpretava un torero.

escenes d'histèria durant el seu enterrament però, en canvi, no va ser tanta l'expectació despertada per la seva herència. Traspassat en la més absoluta misèria, l'actor va tornar a rebre un últim cop de mà de la guionista June Mathis, la mateixa que l'havia convertit en una estrella, la qual, cinc anys després, es va haver de fer càrrec de les seves despulles.

Menys sort van tenir les propietats i objectes personals, que es van oferir en una subhasta duta a terme quatre mesos després de la seva mort. Falcon Lair, la luxosa mansió de Benedict Canyon que Valentino va ocupar breument, va rebre una miserable primera oferta de 50.000 dòlars. Tres hores més tard es va doblar la xifra, però finalment el joier Jules Howard se la va quedar per 145.000 dòlars. Un terreny adjacent va ser adjudicat per 20.000, els quatre cotxes de l'actor es liquidaren per 12.000 i pels seus quatre cavalls no es pagaren més de 3.250 dòlars.

Malgrat tot, els seus objectes personals despertaren més expectació. Centenars de persones van fer cua davant el Hall of Arts de Los Angeles per contemplar les propietats privades del mite. L'inventari incloïa tres caçadores vermelles, trenta vestits de mudar, set conjunts d'esport, sis pantalons de franel·la, vuit xandalls, seixanta parells de guants, cent dotze corbates, cent vint-i-quatre camises, cent quaranta-sis parells de mitjons, cent deu mocadors, seixanta parells de sabates, sis parells de botes, disset barrets, tretze bastons, deu abrics,

deu esmòquings, deu pantalons de muntar a cavall, cent deu colls durs o dotze cinturons. El lot també incloïa un nombre imprecís de rellotges, braçalets, cadenes, encenedors, botons de puny, anells, agulles de corbata i joies més o menys precioses.

L'empresari George Ullman, marmessor de Valentino, es va quedar la seva col·lecció de sabres i punyals i també va optar per la major part d'aquest vestuari. L'actor Adolphe Menjou, que havia treballat amb ell a *The sheik*, va pagar 1.000 dòlars per una còmoda i un paravent espanyols, mentre un comprador anònim va fer el negoci del segle quan va pagar menys de 3.000 dòlars per un iot, el *Phoenix*, que estava valorat en tres vegades més. Pels mobles de la seva habitació es van pagar 875 dòlars, mentre que un llibre amb la signatura de l'actor es cotitzà a 9 dòlars. Aquests eren els preus que els més apassionats admiradors estaven disposats a pagar per les restes d'un mite en declivi.

De Valentino a Banderas: 'latin lover' a Hollywood. Si Sidney Poitier va haver d'esperar un temps, als anys seixanta, per incorporar-se a un firmament d'estrelles clarament racista amb les minories negres, Hollywood va obrir una porta molt més generosa per a l'entrada d'actors llatins. El *latin lover* va ser, des dels orígens del cinema, una tipologia clarament establerta en un repertori d'exotismes que també incloïa el japonès Sesuo Hayakawa o el centreeuropeu Erich von Stroheim, encarnació

perfecta de l'aristòcrata pervers que conjugava el seu uniforme militar amb un comportament depravat.

Rodolfo Valentino va crear, indiscutiblement, el prototip del *latin lover* que Hollywood necessitava per protagonitzar aventures exòtiques indistintament ambientades a l'Argentina, al desert del Sàhara o a les curses de braus espanyoles. El seu gran competidor era el mexicà Ramón Novarro, però el protagonista de la primera versió de *Ben Hur* mai va eclipsar l'estrella del seu oponent italià.

Instaurat el cinema sonor en una indústria com l'americana, on no existeix el doblatge, la barrera idiomàtica i la diversitat d'accents han condicionat la carrera dels estrangers instal·lats a Hollywood. Durant molts anys, la sang mexicana que corria per les venes d'Anthony Quinn li va atorgar el passaport per encarnar el pintor Paul Gauguin a *Lust for life*, ballar el sirtaki a *Zorbàs el grec* o fer d'indi a *Buffalo Bill* i a *Van morir amb les botes posades* —on encarnava el mític *Crazy Horse*—, fer de guerriller filipí a *Back to Bataan*, pirata portuguès a *The world in his arms*, patètic Quasimodo a *El geperut de Nòtre Dame*, esquimal a *Les dents del diable*, intrigant beduí a *Lawrence d'Aràbia* o, fins i tot, de capità de la Guàrdia Civil a *Behold a pale horse*.

El també mexicà Ricardo Montalbán, l'egipci Omar Sharif o l'italià Franco Nero han engruixit aquesta llista de polifacètics *latin lover* que, en els últims anys, han tingut els seus representants

The son of the sheik, una pel·lícula en la qual interpretava el paper de pare i de fill. El dramatisme de l'escena és evident.

A Sainted devil amb una ambientació ben "folklorica". La pel·lícula, tot i això, va passar sense pena ni glòria.

Filmografia essencial

1921 (març): *The four horsemen of the Apocalypse / Los cuatro jinetes del Apocalipsis*. Dir.: Rex Ingram. Guió: June Mathis, sobre la novel·la de Blasco i Ibáñez. Int.: RV, Alice Terry, Wallace Berry. MGM

1921 (abril): *Uncharted seas*. Dir.: Wesley Ruggles. Int.: RV i Alice Lake. MGM

1921 (juliol): *The conquering power / Eugenia Grandet*. Dir.: Rex Ingram. Guió: June Mathis, sobre la novel·la *Eugénie Grandet* d'Honoré de Balzac. Int.: RV, Alice Terry, Ralph Lewis. MGM

1921 (setembre): *Camille / La dama de las camelias*. Dir.: Ray C. Smallwood. Guió: Alia Nazimova i Natacha Rambova, sobre *La dama de les camèlies* d'Alexandre Dumas. Int: RV, Consuela Flowerton, Patsy Ruth Miller, Alla Nazimova. MGM

1921 (novembre): *The sheik / El Caíd*. Dir.: George Melford. Int.: RV, Agnès Ayres, Adolphe Menjou. Paramount.

1922 (febrer): *Moran of the lady Letty*. Dir.: George Melford. Int.: RV, Dorothy Dalton, Walter Lang. Paramount

1922 (maig): *Beyond the rocks*. Dir.: Sam Wood. Guió: Elinor Glyn. Int.: RV, Gloria Swanson. Paramount

1922 (setembre). *Blood and sand / Sangre y arena*. Dir.: Fred Niblo. Guió sobre la novel·la de Blasco i Ibáñez. Int.: RV, Nita Naldi. Paramount

1923 (novembre) *The young Rajah*. Dir.: Philip Rosen. Int.: RV, Wanda Hawley. Paramount

1924 (agost) *Monsieur Beaucaire*. Dir.: Sydney Olcott. Guió sobre la novel·la de Booth Tarkington. Int.: RV, Doris Kenyon, Paulette Duval, Bebé Daniels, Lowell Sherman. Ritz-Carlton Pictures (Dist.: Paramount)

1924 (novembre): *A sainted devil*. Dir.: Joseph Henaberry. Int.: RV, Nita Naldi. Ritz-Carlton Pictures (Dist.: Paramount)

1925 (novembre). *The eagle / El águila negra*. Dir.: Clarence Brown. Guió: Hans Kraly, sobre *Dubrovsky* de Putxkin. Int.: RV, Louise Dresser, Vilma Banky. United Artists

1925 (desembre) *Cobra*. Dir.: Joseph E. Henaberry. Int.: RV, Nita Naldi, Casson Ferguson. Ritz-Carlton Pictures (Dist.: Paramount)

1926 (agost): *Son of the sheik / El hijo del caíd*. Dir.: George Fitzmaurice. Guió Frances Marion sobre la novel·la d'E.M. Hull. Int: RV, Vilma Banky. United Artists.

més genuïns en el cubà Andy García i l'espanyol Antonio Banderas. L'actor malagueny va entrar a Hollywood gràcies a *The Mambo Kings* i als papers secundaris de *Philadelphia* i *Entrevista amb el vampir*. Mariachi mexicà a *Desperado*, va ser l'actor idoni per ressuscitar el personatge d'*El Zorro*, creat a la pantalla per Douglas Fairbanks, abans de gaudir de la llicència per interpretar altres personatges i altres papers que no hagin de justificar els seus orígens idiomàtics.

Curiosament, tant Franco Nero com Antonio Banderas han estat molt a prop de Valentino. L'italià va encarnar el seu compatriota en una biografia cinematogràfica de l'actor i Banderas hauria pogut repetir l'experiència si, a mitjan dècada dels vuitanta, el japonès Nagisa Oshima hagués aixecat un projecte sobre Sessue Hayakawa que comptava amb ell per recrear la mare de tots els *latin lover*.

Una autobiografia inèdita. Rodolfo Valentino aprofitava els llargs desplaçaments en tren, mentre viatjava de ciutat en ciutat per oferir els seus espectacles de dansa, per redactar una autobiografia a l'altura de les expectatives que el seu mite aixecava. Després d'escriure les primeres pàgines, en una curiosa barreja d'anglès i francès, les va llegir a Robert Florey, llavors el seu agent, secretari personal i, més endavant, historiadore, ajudant de Chaplin, descobridor dels germans Marx i també director de diversos films de sèrie B. Aquest veritable testimoni vivent dels primers anys del cinema es va sentir decebut, perquè Valentino saltava d'un tema a l'altre sense entrar en episodis de què potser se n'hauria pogut treure més profit. Molest, l'actor li va ordenar que destruís el text, però Florey no el va obeir i, anys després, va fer públic aquest singular testimoni autobiogràfic en el qual Rodolfo Valentino parlava en primera persona sobre els seus orígens:

"La meua mare va créixer durant el terror i les privacions del setge de París; era filla de Pierre Philibert Balbin, un metge parisenc, i es va enamorar de Giovanni Guglielmi, de la cavalleria italiana, que la va dur a viure a Castellaneta. La meua mare només va tornar

a França durant la Primera Guerra Mundial per motius de salut i per emportar-se la meva germana Maria: tres anys després, ella va morir, cosa que va deixar sola Maria, que llavors només tenia vint anys.

"Els meus pares havien marxat de Castellaneta quan jo tenia nou anys i vaig cursar els meus estudis a Tarento, però era un mal estudiant. Als tretze anys em van enviar a l'escola militar del col·legi de la Sapienza i als quinze ja volia ser oficial de cavalleria, només pels bells uniformes que agradaven a les dones. Tanmateix, el meu pare havia mort alguns anys abans sense deixar prou diners per realitzar aquesta ambició. En conseqüència, vaig estudiar per entrar a la acadèmia naval, però em van rebutjar. Hauria volgut morir per aquesta humiliació, perquè pensava que havia deshonorat la meva mare, però finalment vaig ingressar a l'acadèmia d'agricultura.

"El 1912 li vaig dir a la meva germana que Itàlia era massa petita i vaig anar a París amb una mica de diners, però aviat es van acabar i vaig haver de demanar caritat. D'altra banda, les dones guapes franceses que apareixen a les pàgines de *La vie parisienne* no existeixen en la realitat. No són res més que mites, fantasies flotants inventades pel cervell d'un Beaudelaire simplificat. En la meva opinió, les coristes de París també estan sobrevalorades...

"Amb una nova petita quantitat de diners també vaig anar a Montecarlo, on encara em van tractar pitjor que a París, amb la qual cosa vaig tornar a casa poques setmanes després de la meva marxa. Tanmateix, el meu viatge a França m'havia encoratjat per partir vers Amèrica i les seves immenses oportunitats. La meva mare em va tornar a reunir una mica de diners i jo vaig embarcar el 9 de desembre del 1913 i vaig arribar el 23 a Brooklyn. Allí em vaig instal·lar a casa d'un compatriota que vivia al barri italià, Giolotti, que em va llogar una habitació i un bany. Jo no parlava anglès i els 400 dòlars que portava al damunt no van durar gaire. Sovint em perdia pels carrers i tenia ganes de tornar a casa; també em van prendre les maletes i la roba, i em feien fora de tot arreu, fins i tot de l'hotel on m'estava, amb la qual

cosa sovint vaig haver de dormir al carrer, cobert amb diaris."

Les dones de Valentino. Rodolfo Valentino es va casar en dues ocasions. La seva primera esposa era l'actriu Jean Acker però el matrimoni va ser efímer: la mateixa nit de nuvis, ella abandonava el llit conjugal i, en la demanda de divorci, ella el va acusar de negligència i impotència sexual.

Abans que passés el temps legalment estipulat per a la separació, el 1922 es va tornar a casar amb Natacha Rambova, filla adoptiva d'un perfumista milionari. Nascuda el 1897, el seu veritable nom era Winifred Shaunessy i estava proveïda d'una desmesurada ambició artística que canalitzava com a dissenyadora artística i de vestuari. Totes dues dones eren "protegides" d'Alla Nazimova i les tendències lesbianes d'aquesta gran actriu russa contractada per la Metro van disparar els rumors que parlaven d'uns matrimonis arreglats amb l'objectiu d'encobrir l'homosexualitat de Valentino, a qui també se l'havia denunciat en diversos diaris.

L'actor mai no va ocultar l'autoritarisme i les maquinacions de la seva segona esposa, fins al punt que Adolph Zukor, magnat de la Paramount, va introduir una clàusula en el seu contracte que prohibia l'accés de Natacha Rambova al plató. Ella es va revenjar fent que el seu marit abandonés l'estudi i, a continuació, li va escriure un guió a la mida, *The hooden falcon*, que mai no es va poder realitzar. En canvi, juntament van publicar un llibre de poesia que acaba amb aquest poema: "Malauradament, de vegades trobo una exquisida amargor en el teu petó."

Ambdós es van separar el 1926, poc abans de la mort de l'actor, i llavors va sortir a la llum pública que el seu matrimoni no s'havia consumat. D'altra banda, Natacha Rambova també va afirmar: "Rudolph resultava patètic en les seves aspiracions de ser o semblar americà, un home americà, cosa que era completament incapaç de ser."

El gran amant del cinema que havia seduït Amèrica des de la pantalla no va tenir la mateixa sort en la vida real.

Esteve Riambau

Valentino a la pantalla: documents i ficcions

El 1923 Robert Florey va aprofitar el viatge de Rodolfo Valentino i Natacha Rambova per Europa per filmar tres bobines documentals que mai no van ser exhibides en una versió definitiva. Després de la mort de l'actor, els negatius van ser dipositats en uns laboratoris de Hollywood, però ningú no se'n va fer càrrec i es van destruir.

1951. Valentino. Anthony Dexter interpreta el paper de Valentino i Eleanor Parker el d'Alice Terry en aquesta biografia de l'actor dirigida per Lewis Allen i no precisament distingida per les seves qualitats artístiques.

1952. Lo sceico bianco. Federico Fellini va aprofitar els somnis d'una esposa que intenta fugir de la mediocritat de la seva vida quotidiana a través de les fotonovel·les perquè Alberto Sordi recreï una patètica paròdia de Valentino en *El hijo del caid*.

1969. Omar Sharif, una estrella en alça després de protagonitzar *Doctor Zhivago*, va encapçalar un frustrat projecte per interpretar Valentino. Si un actor egipci havia fet de rus, per què no podia reencarnar el mite italià?

1975. The legend of Valentino. Franco Nero encarna el seu compatriota en aquest film dirigit per Melville Shavelson que subratllava la relació de l'actor amb June Mathis, la guionista que el va descobrir i en va fer una estrella.

1977. Valentino. Ken Russell va delegar a un altre Rudolf, el ballarí rus Nureyev, la responsabilitat de recrear un Valentino particularment barroc i propens a l'excés, plenament integrat amb el gust d'aquest *enfant terrible* del cinema britànic.

1977. The world's greatest lover. Deixeble de Mel Brooks, el còmic Gene Wilder va aprofitar l'èxit del film anterior per dirigir i interpretar una paròdia del *latin lover*.